

Expo Jos De Bie - Vernissage 15.10.2010

Welkomstwoord door Hans

Walter Baele als Elio di Rupo

Kameraden van de kunst,

Het is voor mij een grote eer hier te staan aan de opening van Jos De Bie, in het mooie hol van de Vlaamse leeuw, in de kunstperiferie rond BHV. Immers, kunst kent geen grenzen. Een schildersezal stapt waar hij wil, ongeacht taal of land. Vlaanderenland, Walenland, Plopsaland. Ik heet bij deze de heer Bourlon, minister president van dit plezante land welkom. Kunst is belangrijk voor de mens. Reeds al van in het begin in de Oudheid, vanaf de eerste Griekse Beginzelen, très intéressant, tot aan Jos De Bie. Ikzelf sta in grote bewondering voor de werken van de heer De Bie. Wat een afwisseling! Sneeuwlandschap met hoeve, sneeuwlandschap met zonsopgang, sneeuwlandschap met zon achter de wolken, sneeuwlandschap zonder sneeuw, sneeuwlandschap met de boer, sneeuwlandschap met de wever. Ca je n'aime pas. Sneeuw, koude... het was duidelijk voor schilder De Bie. De koude intrigeert. De vorst roept. Dat is een bekend zinnetje voor mij. De winter roept. Daar zeg ik duidelijk 'non' op. De werken van De Bie spreken mij aan. Er zijn veel bomen, overal een tak. Ik ben ook al veel in aanraking gekomen met tak, het Taal Aktie Comité, vandaar, gelijkenissen. Ook zijn er veel gelijkenissen tussen kunst en politiek. In de kunst heeft men het impressionisme, het kubisme, het symbolisme, in politiek het immobilisme. In kunst men heeft stilleven, de Wetstraat is momenteel ook een stilleven. Mag ik trouwens tussendoor reclame maken voor een vernissage van mijn goede PS kameraad Michel Daerden die zijn nieuwste stilleven tentoon stelt. 'Sneeuwlandschap in Chimay', 'Glascontainer in bloemenveld' en 'Braaklandschap met leeggoed'. Ons land is ook een stuk kunst. Het is een palet met vele kleurtjes. Een palet vroeger met plakkaatverf, dan werd het waterverf, nu het is stopverf. Ikzelf herken mij ook in de kunst. In het schilderen, men heeft het zelfportret, ikzelf schilder mij ook zeer graag. Met de beautiset van Lancôme. Rest mij nog Studio 100 te bedanken voor deze uitnodiging, de familie te feliciteren met hun grootvader, bravo... is de nicht van Jos De Bie hier ook?... en het glas te heffen op dit grote talent. Nog één goed raad, ingefluisterd door mijn vriend Michel Daerden : gaat u hier weg en u heeft een glaasje teveel op en de politie houdt u tegen : doe uw bril uit. Dat zijn twee glazen minder. Merci.

Het Mannenkoor De Bie (o.l.v. Jaak) zingt Im Abendrot van Franz Schubert

Nele

Beste familieleden, geachte Dames en Heren,

U hoorde zonet het Mannenkoor De Bie, uit Opwijk, met een lied van Franz Schubert, Im Abendrot. Daarmee begon het min of meer officiële gedeelte van de vooropening van de overzichtstentoonstelling van landschapschilder Jos De Bie, mijn grootvader en dooppeter.

"O wie schön ist deine Welt," klonk het, "Vater, wenn sie golden strahlet!"

De tekstdichter heeft het over Gods mooie wereld. In zijn ogen is dat de natuur. Dezelfde natuur die niet weg te denken is uit het oeuvre van mijn grootvader. Tientallen keren heeft hij haar op doek vastgelegd.

Van het resultaat ervan hangen hier vandaag sprekende voorbeelden. Wie het nog niet gedaan heeft moet straks maar eens rondwandelen en vooral rondkijken.

Maar eerst gaan we nog eens naar het Mannenkoor De Bie uit Opwijk luisteren. Hun tweede nummer is Abendruhe van Mozart.

Koor zingt Abendruhe

Nele

Mijn peter. Acht dagen voor zijn dood nam ik als laatstejaars humaniorastudente, met het oog op een eindwerk, nog een interview over zijn loopbaan van hem af. Het gesprek verliep moeizaam, want de dood had zich al in zijn buurt genesteld. Maar peter was nog helder van geest en met grote gedrevenheid babbelde hij over zijn academie. En over de omstandigheden waarin hij zijn opleiding moest volgen. Hij reed met de fiets naar Aalst - in volle oorlog dus. Tot de Duitse bezetters hem zijn velo afnamen. Daarna trok hij te voet naar school. Soms, als het weer echt te bar was om terug te keren, bleef hij bij familie overnachten. Die vergoedde hij daarna in natura, met miniatuurschilderijtjes waarvan er hier enkele ophangen –jeugdwerk dus. Maar wat een gedrevenheid om kunstschilder te worden.

Over zijn loopbaan en over de context binnen dewelke peter aan zijn kunstschildersloopbaan werkte, krijgt u nu een chronologisch overzicht.

Marc

Al van jongs af aan was Jos De Bie, mijn vader, bezeten om te tekenen. Hij had aanleg, werd thuis aangemoedigd en mocht in Aalst aan de Academie voor Schone Kunsten gaan studeren. Dat was in 1914.

Voor de leraars daar was schilderen een nobele en nuttige ontspanning. Ze vormden kunstschilders die geen kunstenaars waren maar vaklui. Van diverse stromingen in de toenmalige schilderkunst leerden ze nauwelijks iets. Een light-versie van impressionisme én landschapsrealisme, dat was het.

Overigens bezat Aalst, een bescheiden provinciestad, geen grote kunstschildertraditie. Eeuwen geleden was er Bruegels schoonvader Pieter Coecke, en recentelijk Valerius De Saedeleer, in 1914 al een bekend man. Maar Valerius woonde of schilderde niet in zijn geboortestad. En lesgeven deed hij er evenmin.

Wel had hij er veel invloed. Hij spoorde zijn Aalsterse vrienden aan om het ingedommelde plaatselijke kunstwereldje wakker te schudden. Dat gebeurde in 1909, vijf jaar voor vader zijn studies begon. De aangesprokenen richtten de de Aalsterse Kunstkring op. Hun actie prikkelde ook de academie, in positieve zin nog wel. Afgezien van de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog arriveerde mijn toen veertienjarige vader er dus op een geschikt moment. Om wat te doen? Om wat te worden?

Aan de academie kregen alle studenten een algemene opleiding met onder meer aandacht voor de oude meesterwerken. En natuurlijk een pak lessen in praktische vaardigheid.

Ik denk dat vader dit in de academie geleerd heeft: praktische vaardigheid. Niet voor niets werd hij ook een verdienstelijk huisschilder, die perfect met kleuren, lijnen en decoratieve elementen overweg kon.

Maar hij leerde er dus net zo goed een doek schilderen en daar draait het vandaag om. Zijn belangrijkste leraar was Jan Van Malderen, een trouwe vriend en navolger van Valerius De Saedeleer.

Als je dat kunt, een schilderij maken, ben je dan een kunstenaar? Op foto's uit die tijd poseert vader nogal graag als een artiest. Bijvoorbeeld met een hoed op het hoofd die alleen artiesten droegen, of met een viool op de schouder waarop hij niet kon spelen. Twintig was hij toen. Wat verwachtte hij van het leven? Wilde hij als kunstschilder naam en faam verwerven? En hoe hoopte hij dat te doen? De ijver die ter vervulling van ambitie nodig is reikte bij vader niet echt ver. Evenmin slaagde erin om de kunst boven alles te stellen. Probeer hem te begrijpen. De tijd van toen was er een van grote economische crisis, een schilderij kon je nog niet aan de straatstenen kwijt, waar moest hij van leven? Leven voor de kunst is niet hetzelfde als leven van de kunst.

Vader was inmiddels ook getrouwd, hij kreeg zes kinderen, voor zijn gezin te zorgen deed hem de schilderkunst zo goed als helemaal op de achtergrond schuiven. Om een verkoopsexpositie te houden bezat hij te weinig werken. Om deel te nemen aan groepstentoonstellingen achtte hij zijn werk niet goed genoeg.

Is hij ooit lid geweest van de Aalsterse Kunstkring? Misschien wel, hij kende in elk geval een bekend lid ervan, Dendermondenaar Piet Gillis. Piet oefende invloed uit op mijn vader, dat beweerde die zelf. En Gillis was een trouwe volgeling van Valerius De Saedeleer.

De Saedeleer, zijn naam keert altijd terug in dit verhaal.

Na de Tweede Wereldoorlog herontwaakte in vader het verlangen om te schilderen. het vak verleerd had hij niet, iets bijgeleerd evenmin. Hij schilderde op de grens van het impressionisme, met aandacht voor licht en kleur, en het landschapsrealisme à la De Saedeleer, met strenge vormen en nauwkeurige lijnen. Er was niemand om hem op bepaalde tekortkomingen te wijzen, in de compositie van zijn beelden bijvoorbeeld. Maar zijn vakmanschap stond buiten kijf. Artistiek evolueerde hij niet, maar technisch gezien werd hij steeds beter.

Toen hij met pensioen ging werd hij voltijds kunstschilder. De jaren zestig waren aangebroken, de koopkracht steeg, de bestellingen liepen vlot binnen.

Vader schilderde in die tijd elke dag. Schilderde hij niet, dan tekende hij. Dat laatste leverde hem een alsmaar vastere hand op.

Op zijn doeken uit die periode vallen behalve de stevige lijnen de omfloerste kleuren op. Die geven aan zijn werken een sfeer van intimiteit en –vooral als de winter erin aan bod komt- een zekere tristesse. Verstild realisme. Met als bijna uitsluitend onderwerp: de natuur, het landschap. Niet het landschap van Bruegel, met mensen erin, maar dat van De Saedeleer, met bomen en huisjes maar zonder personages.

De werken van mijn vader zijn van een ander niveau dan die van zijn intussen beroemde en vandaag bijna onbetaalbare voorbeeld. Hun landschap is ook anders. De glooiende Vlaamse Ardennen van De Saedeleer geven diens schilderijen een fascinerende diepte. Vader schilderde zijn geboortedorp, dat was vlak en monotoon.

Eigenlijk past het niet om vergelijkingen te maken. Bekijk het zo: de schilderijen die hier vandaag ten toon worden gesteld zijn degelijke werken, het is vakmanschap van niveau. Ze hebben ook een

herkenbaarheid: zachte kleuren, zuivere lijnen, een variërend wolkenspel, door de westenwind scheefgegroeide bomen, het landschap van onze streek dus, met het kerkgebouw als vaak terugkerend middelpunt.

Vraag me niet hoeveel ze waard zijn. Verkoop ze toch maar niet. Hang ze liefdevol op aan de muren van je woning, want decoratief zijn ze zeer zeker.

Nele

De beurt weer aan het mannenkoor. Ditmaal met Abendfrieden van Rudolf Desch. Andermaal een lied dat de geliefde natuur bezingt. Met een tikkeltje weemoed zoals soms ook op de doeken van mijn grootvader terug te vinden is.

En na Abendfrieden hoort u Jos De Bie junior. Recht uit het hart laat hij u genieten van sfeerrijke herinneringen aan zijn grootvader-naamgenoot.

Koor zingt Abendfrieden

Jos

Mijn "peter" was een kunstenaar. Geen artiest zoals Will Tura en aanverwanten zichzelf wel eens typeren maar een echte kunstschilder. Dat zag je aan alles en niet in het minst aan zijn uiterlijke présence. Zijn uitgedunde grijs-witte haren keurig achterover gelegd. Een donkere rolkraagtrui genre Herbert Von Karajan. Het ultiem bewijsstuk echter: hij rookte. Dat hulde zijn door de tijd geslepen hoofd in nevelige slierten en mysterieuze waas.

"Peter" had ook een atelier. Het "kamerke". Vijf vierkante meter groot. Een zetel stond er, op het einde ook een zwart-witte tv en er was een raam dat niet toevallig straatzicht bood. Zijn uitkijk op het universum. Maar vooral de inkijk van een ganse straat op de wondere wereld van de kunstschilderij. Met groot vakmanschap werden hier doeken afgeleverd en verkocht. De kapelletjes van de streek, onze kerk duizend jaar sterk. Af en toe een stilleven en in zijn meest mystieke momenten een Christuskop. Maar bovenal lokale landschappen in eindeloze variaties. Van de frisgroene lente tot de roodbruine herfst. Van de overvloed van de zomer tot de kaalheid van de winter. "Peter" was een man van alle seizoenen!

Zelf leerde ik "peter" pas kennen toen hij in de diepe herfst van zijn leven zat en de winter ongenadig kwam aankloppen. "Peter" had longkanker en zijn dood op een koude januaridag begin jaren tachtig was aangekondigd. Op zijn begrafenis kwamen honderden een laatste groet brengen aan een man die in het magische jaar 1900 werd geboren. Hij maakte twee grote oorlogen mee, de depressie en de repressie. De begeesterende jaren twintig en de gouden jaren zestig. Vier koningen en één koningstrijd. Zijn leven leest als een "Chronik einer Jahrhundert", een Vlaamse Heimat. Jozef uit Baardgem had Maria uit Schabbach kunnen zijn. Het scenario gaat als volgt.

Na de oorlog trekt een jonge man naar de academie om kunsten te gaan studeren. Een nieuwe Valerius De Saedeleer openbaart zich. De liefde voor een jonge vrouw uit Kokerij, de Bronx van de Faluintjes, beslist er anders over. Zes kinderen, soms zwarte sneeuw. Maar hij ontvlucht de Heimat niet. Ook niet tijdens de oorlog, verder dan Moorsel raakt onze held niet. De kunstschilder wordt gewoon schilder, behanger, tapijtenlegger. Het verdriet voor het gemiste leven van bohemien compenseert hij met toneel spelen, met opera en belcanto beluisteren én met geregeld stevige uitstappen in de bruine contouren van de lokale kroegen. Om finaal op zijn 65ste opnieuw het

penseel vast te pakken op zoek naar rust en misschien ook beetje naar eeuwige roem. Tussentijds kleuren karakteristieke nevenfiguren de scènes. Een nonkel pater die zich de dood invreet op de communie van de jongste zoon, een door polio geteisterde zus die met haar broers over de eer en de erfenis van de familie waakt. Meer van vlees en bloed kan een reeks niet zijn!

Ik kreeg van mijn "peter" zijn naam en zijn artistieke voornaam mee. Helaas niet zijn talent. Ik probeerde mij wel eens uit te geven voor handige tekenaar en legde dan als ultiem bewijsstuk een pentekening met zijn en mijn naam voor. Een doorzichtig trucje want ik kan zelfs nog niet fatsoenlijk een doodgewone schrijfstok vasthouden.

Wij waren naamgenoten en daar was vooral mijn grootmoeder behoorlijk fier op. Steevast werd ik op 19 maart bij haar gelokt en kreeg ik als eerbetoon aan de heilige Jozef 50 frank mee. Sindsdien koester ik mijn naamdag meer dan mijn verjaardag. Het blijft mijn primavera ook al is Milaan San Remo naar de zaterdag verbannen. Met "peter" zelf leverde dat "Jos-De-Bie-zijn" geen bijzondere band op. Hij was geen opa die je voorlas uit een sprookjesboek, die met je meekeek naar het Zwaard van Ardoewaan of een wandeling met je maakte in de "Achterste bos".

Ik zie hem nog wel zitten onder de notelaar op het bankje, maar andere beelden zijn genadeloos uit het geheugen van mijn jeugd gewist. Ik herinner mij de Leuvense stoof, de Nero aan de muur, de koekendoos in de kast, de pottetekens rijstap op de keukentafel en de lepel die nonkel Jaak won bij een zangwedstrijd. Maar de plaats waar Peter in de keuken zat die ben ik kwijt. Ik zie de Standaard liggen –toen nog een overtuigde alles voor Vlaanderen en alles voor Kristus krant- met de ingevulde puzzel maar ik hoor zijn stem niet meer die reageert op het nieuws van de dag. Vloekte hij op de schoolstrijd, spotte hij met het Cuba van Castro, verdedigde hij met vuur het Vaticaans concilie? Ik heb er geen idee van. Vermoedelijk heb ik hem gesublimeerd als kunstenaar en was hij voor mij bij leven al meer icoon dan mens.

Ik fiets nog steeds elke morgen voorbij Hoogstraat 19 en dan passeer ik langs het raam waar hij zijn laatste jaren sleet. Diep in mijn gedachten zie ik dan een silhouet, een gekromde rug en een hand die zich naar een schilderdoek strekt. Een volmaakt en tijdloos tafereel!

Nele

Landschapsschilder Jos De Bie leeft verder in onze harten en onze herinneringen. En langs zijn doeken om ook in vele huiskamers in Baardegem en omstreken.

Dat verheugt ons. Doet in ons het verlangen ontwaken om er nog een beetje over na te babbelen. Dat gaan we dadelijk doen. Om ons in de gepaste stemming te brengen zal het Mannenkoor De Bie eerst een leuk drinklied zingen. "Aus der Traube in die Tonne, aus der Tonne in das Fass, aus dem Fasse dann, o Wonne, in die Flasche in das Glas."

"Uit de druif in de ton, uit de ton in het vat, uit het vat in de fles, uit de fles in het glas."

Dat 'glas van de vriendschap' drinken we na de slotzang. Loop niet meteen weg, maak er een gezellige avond van.

Namens de familie: dank u wel, Studio100, voor uw gastvrijheid, en jij vooral, Hans, voor de gedrevenheid waarmee je deze expositie tot stand bracht.

Koor zingt drinklied